

KÜLTÜR COĞRAFYAMIZDA HZ. MUHAMMED

ULUSLARARASI SEMPOZYUM
(ORTA ASYA, KAFKASYA VE BALKANLAR)

-I-

(7-8 Mart 2009)
ADAPAZARI - SAKARYA

DÜZENLEYEN
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
&
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

İSLAM'IN KÜLTÜR COĞRAFYASI IRAK'TA YAŞAYAN TÜRKMENLERİN, İSLAM'I VE HZ. MUHAMMED'İ ALGILAMA BİÇİMİNİN TARİHİ ETKİLERİ

Abdulkadir İNALTEKİN*

GİRİŞ

Konuya vakıf olanlar müstesna, genelde halk arasında Türkmenler hakkında çok az bilgi mevcuttur. Oysa Türkmenler bugünkü Türkmen bölgesinde, 1300 yıldan daha uzun bir süredir yaşamakta ve geçmişte devlet kurmuş, başka devletlerin kurulması ve korunmasına da öncülük etmişlerdir.

"Bir Özbek atasözünde de geçtiği gibi "geçmiş kaybolan milletin geleceği de perde altındadır"¹ düşüncesinden hareketle Türkmenleri tanımaya çalışacağız.

TÜRKMENLERİN HAYATINDA İSLAMİYET VE HZ. MUHAMMED

"Beğtiğınliler Hanedanı'na mensup olan Erbil Atabeyleri zamanında Erbil, büyük bir ilim ve Kültür Merkezi oldu. Bu hanedanın son temsilcisi Muzafferredin Gökbörü (1190–1233) döneminde Erbil, 43 yıl altın çağını yaşadı. Gökbörü, Atabeyliğin payitahtı Erbil'in surlarını ve çarşılarını yeniden inşa ederek, büyüttü. Yaptığı birçok ilmi, dini ve hayır müesseseleri ile İslam dünyasında destanî şahsiyet kazanan Gökbörü, kör ve sakatlar için hankah² yaptırmış; dul, yetim, ihtiyar ve kimsesiz çocuklar için yurtlar ve zengin vakıflar kurmuştur. Gökbörü'nün şöhretini arttıran diğer bir husus, her yıl Hz. Peygamber'in

* Berlin Muğam Medeniyet Merkezi

1 "Ötmiş kömilgen millätning istikbâl hâmi pârdâsi âstidâdir.", bk. Mehmet Hazar, Herman Wamberg Buhara Yahud Maveraünnehr Tarihi, Özbek Türkçesi, (Tarnskripsiyon-Dil Özellikleri-Sözlük), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1994, Bölüm II. s. 1.

2 Têkke, ocak, dergah vs.

doğum günü münasebetiyle birkaç gün ve gece süren mevlid törenleri düzenlemiş olmasıdır.

Kuşbanların kesildiği, ziyafetlerin verildiği bu mevlid törenlerine, ülkenin her tarafından davet edilen Kur'an ve ilahî okuyucular, şairler, müzisyenler ve çeşitli oyuncular katılırdı. Şehrin süslenmesi ve geceleri mumlar ve kandiller yakılarak, fener alaylarının düzenlenmesi ile ihtişamlı ayinler ve bayram şenlikleri yapılırdı. Şehir dışında kurulan otağlarda, İslam dünyasının her tarafından gelen âlim, sanatkâr ve kalabalık misafirler ağırlanırdı. Çalgılar çalınır ve sema ayinleri, parlak gösterilerle icra edilirdi. Sanatkâr, âlim ve şairlere bohçalar içinde hil'at³ ve hediyeler dağıtan Muzaffereddin Gökbörü, böylece Hz. Peygamber sevgisinin, adeta bir bayrak şenliği havasında olmasını gelenek haline getirmiş ve Türklere mahsus bu dinî ve mim ananın, Anadolu'da ve İmparatorluk toprakları ile bütün bir İslam dünyasında yayılmasına ve yaygınlaşmasına vesile olmuştur."⁴

Peki kimdir bu Türkmenler? Nereden gelmiştir, nereye mensupturlar? Tebliğin amacı, ana hatlarıyla Türkmenlerin tarihi geçmişlerini, şimdiki durumunu ortaya koymaya çalışmaktır.

TÜRKMENLERİN KISA TARİHİ

Türkmenlerin Irak'taki tarihi geçmişi çok kadim bir döneme; Hicretin 50. yıllarına kadar uzanmaktadır. Türkmenler Irak'a, Orta Asya'dan (Buhara) büyük topluluklar halinde göç etmiş, Oğuz Boyundan bir Türk kavmidir. Geçmişte Irak'ın merkezine kadar yayılmış, devlet idaresinde yer almış, bugün yoğun olarak Musul, Kerkük, Erbil, Süleymaniye, Selahaddin, Samarra, Tikrit ve irili-ufaklı köy, kasaba ve ilçelerden oluşan yerleşim bölgelerinde yaşamaktadır. (Bkz. Şekil 1, kırmızı noktalar)

Türkmenlerin Irak'a ilk göçü 673 senesinde, 2000 Buharalı Türkmen okçunun, Horasan Valisi Ubeydullah b. Ziyad tarafından Basra'ya savunma amaçlı yerleştirilmesiyle başlamıştır. Zira Türkmenler "iyi birer okçu olarak tanınmışlardı."⁵

"Ubeydullah b. Ziyâd'ın, Türkmenleri askerî birliklerde kullanan ve bunlara dayanarak Basra'da Irak Limanını koruyan ilk Arap komutanı olduğunu söy-

3 Arapça, hediye olarak verilen elbise demektir. Tam olarak kaftan anlamına gelir. Padişahlar ve vüzerâ tarafından giydirilen şeref elbisesine de hil'at denir. Tasavvufta, ilâhî lütuf veya Allah'ın sâlik'e olan bağışını ifade eder.

4 SAATÇİ, Suphi, Kerkük Dergisi, yıl:2, sayı:10, Ekim 1992, s.2

5 et-Taberî, İmâm Cafer Muhammed b. Cerîr, Târihu't-Taberî, Umem ve'l-Mulûk, C. 4, Kahire, 1939, s. 221.

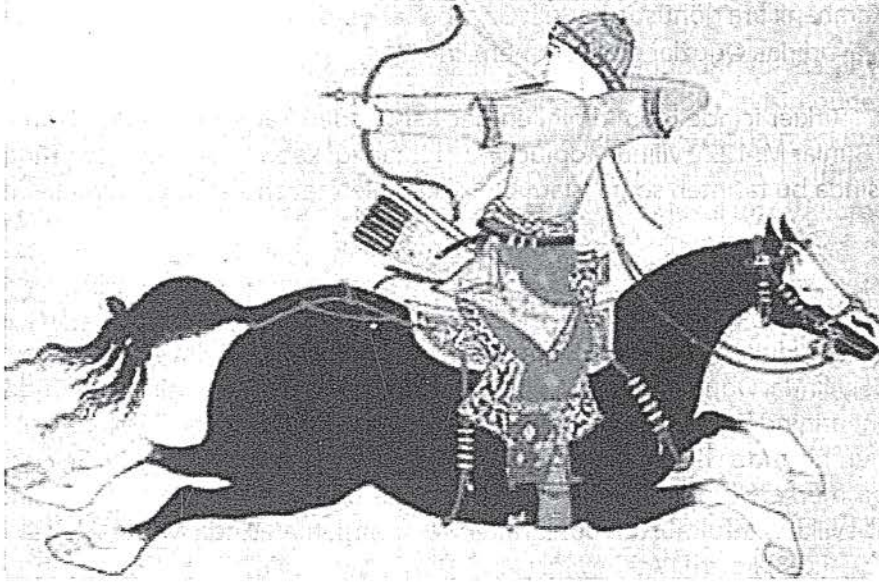
Şekil 1. Irak genel haritası ve Türkmen bölgeleri (kırmızı noktalar)

leyebiliriz. O, Türkmenleri dış saldırılar ve iç karışıklıkların bastırılmasında da kullanmıştı. (Şekil 2)"⁶

Türkmenler zamanla İslamiyet'in önemli bir müdafaa gücü haline gelmiş, bu yolda büyük mücadeleler vermişlerdir. İslam Dini ve Hz. Muhammed'e olan sevgi ve sadakatleri Türkmenlerin hayatında, kimliklerini oluşturmada, varlıklarını koruyup, sürdürmede temel esas olmuştur. Hatta "Abbasiler, «Hilafet»i Türkler sayesinde elde edebilmişlerdir."⁷

6 Benderoğlu, Abdullatif, Araş. Gör., Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü. Yıl 2, Sayı 6, 2002

7 MISİROĞLU, Kadir, LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ?, Sebil Yayınları, 1992, 2. C, s. 202

Şekil 2. Türkmen okçusu

TÜRKMENLERİN İSLAM'A GİRİŞİ

"Talas zaferinden evvel (751)⁸ fert fert Müslüman olan Türkler, zaferden sonra beraber çarpıştıkları Müslümanların davranışlarından ve İslam dininin kendi karakterlerine uymasından memnun olarak kitleler halinde Müslüman olmağa başladılar.⁹

"Karluk Türklerinin Müslümanlığı kabul etmelerinden sonra Oğuz Türkleri arasında da İslam dini yayılmağa başladı. Öyle ki, bir günde iki yüz bin çadır Oğuz Türk'ü —ki bunlara Türkmen denilir— Müslüman oldu."¹⁰

Türklerden toplu halde Müslüman olanların başında Karluk Türkleri gelmektedir. Bunlara Karahanlılar da denilir. Tarihte halkı ve hükümdarı Türk olan ilk İslam devletini bunlar kurmuşlardır."¹¹

Karluklar Talas Savaşına kadar Karluk Devleti olarak devam etti. Daha son-

8 Kırgızistan sınırları civarında Abbasiler ve müttefiki olan Karluklar ile Çinliler arasında yapılan muharebe.

9 ÜLKÜ, Hayati, Başlangıçtan Günümüze Kadar İslam Tarihi, Çile Yayınları, İstanbul, 1982, s. 786

10 age. s. 786

11 ÜLKÜ, Hayati, Başlangıçtan Günümüze Kadar İslam Tarihi, Çile Yayınları, İstanbul, 1982, s. 786

ra Karahanlılara dönüştü. Karluk: Göçebe Türklerden bir bölük adıdır. Oğuzlardan ayırdılar. Oğuzlar gibi Türkmen'dirler.¹²

"Türkler içinde İslam dinini en geç kabul eden Kara-Hitay Türkleri olmuştur. Bunlar M. 1222 yılında topluca Müslümanlığı kabul ettiler. Böylece Türkler arasında bu tarihten sonra İslam dinini kabul etmeyen kabile ve aşiret kalmadı."¹³

TÜRKMENLERİN SİYASİ YAPILANMASI

Selçukluların Abbasileri himayelerine almaları ve Sultan Tuğrul Bey'in 1055 yılında, Oğuz boylarından oluşan keşif ordusu ile Irak'a girişi, Irak Türklerinin tarihinde önemli bir dönüm noktası sayılır. Bu dönemde Türklerin Irak'ta yoğun biçimde yerleşmeleri ve bölgeyi yurt tuttıkları görülmüştür. Selçuklularda merkezi otoritenin zayıflaması üzerine özellikle Kuzey Irak bölgesinde Atabeylikler kurulmuştur. Bunların en tanınmışları arasında Musul Atabeyliği (1127-1233) ile Erbil Atabeyliği (1144-1233) sayılabilir.¹⁴

"Abbasiler, «Hilafet»i Türkler sayesinde elde edebilmişlerdi. Bu harekette ün alan Eba Müslim, Horasanlı bir Türk'tü. Bu yüzden Türklerle medyun-i şükran olan Abbasi Halifeleri, ordularını tamamen onlardan kurmuşlardı. Bu orduya katılan Türklerle çeşitli imkân ve imtiyazlar verildiği için, bu bölge kısa zamanda kesif bir Türk muhaceretine sahne olmuştu. Abbasi Halifelerinden Mu'tasım (833 - 842) Bağdat ile Musul arasında «Samerra» şehrini kurarak, burasını tamamen Türklerin iskânına tahsis etmişti."¹⁵

"Türklerin yerleştirildiği bu yeni kent, Bağdat'ın yerine bir süre Abbasi Devleti'nin başkenti olmuştur."¹⁶

"Bununla yetinmeyerek ordusunda vazife alan Türklerin başkaları ile ihtilat ederek cengâverliklerini kaybetmelerini önlemek için de, Türk kızlarının Türklerden başkası ile evlendirilmelerini yasak etmişti."¹⁷

"Özellikle annesinin Türk olduğu bilinen Abbasi Halifesi el-Mu'tasım'ın zamanında (9. y.y.), Türklerin Abbasi saraylarında nüfuzu artmıştır."¹⁸

12 Atalay, Besim (2006). Divanü Lügati't - Türk. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi. ISBN 975-160-405-2, Cilt I, sayfa 473

13 ÜLKÜ, Hayati, Başlangıçtan Günümüze Kadar İslam Tarihi, Çile Yayınları, İstanbul, 1982, s. 786

14 SAATÇİ, Suphi, Kerkük Dergisi, yıl:2, sayı:10, Ekim 1992, s.2

15 MISİROĞLU, Kadir, LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ?, Sebil Yayınları, 1992, 2. C, s.202

16 SAATÇİ, Suphi, Kerkük Dergisi, yıl:2, sayı:10, Ekim 1992, s.2

17 MISİROĞLU, Kadir, LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ?, Sebil Yayınları, 1992, 2. C, s.20

18 SAATÇİ, Suphi, Kerkük Dergisi, yıl:2, sayı:10, Ekim 1992, s.2

TÜRKMENLERİN YERLEŞİM BÖLGELERİ

"Irak Türklerinin yerleşme sahaları, Suriye hududundan başlayarak Bağdat'ın güneydoğusundaki Bedre kasabasına gelecek bir kavisin güneyinde kalmaktadır. Bu bölgenin kuzeyi Kürtler, güneyi de Araplarla meskûndur. Kuzeyde «Telafer»den başlayan bu bölgede bütün hususiyetleri ile Türk olan birçok şehir ve kasaba yer almaktadır. Bunlardan Telafer Musul'un 60 kilometre kuzey batısında ve oraya bağlı bir kaza merkezi olan 70.000 Türk'ün yaşadığı bir şehirdir. «Zammar» ve «İmadiye» adında iki nahiyesi ile 300 kadar köyü vardır. Daha doğuda, 5.000 nüfuslu bir Türk kasabası olan «Yunus Peygamber» ile 100.000 Türk'ün meskûn bulunduğu «Erbil» Şehri bulunmaktadır. Erbil'in yine tamamen Türklerle meskûn «Koysancak», «Revandiz», «Kuştepe», «Mahmur», «Yatak» ve «Ranya» gibi kasabaları vardır." ¹⁹

MUSUL: "İlk çağların en önemli medeniyetlerinden ikisi olan Asur ve Babil burada kurulmuş ve yaşamıştır. Kerkük şehri Asurlular tarafından kurulmuş, Musul ise yine bu medeniyetin dini merkezi olmuştur. Hz. Ömer zamanında İslam topraklarına katılan Musul-Kerkük, Emevi ve Abbasi Devletlerinin belli başlı şehirlerinden ikisi durumundaydı. Musul-Kerkük bölgesinin Türk tarihi açısından da oldukça önemli bir yeri vardır. Özellikle Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleri ve burayı vatanlaştırmaları sırasında Musul-Kerkük önemli bir üs vazifesi görmüştür." ²⁰

KERKÜK: "Kerkük Irak'taki şehirlerin en antik ve ana şehirlerindendir. Çivi (Mismari) yazıtlarda tespit edildiği gibi, Erbil şehrinden daha antik bir şehirdir. (-1338 1534) yılları arası Kerkük, Ak ve Karakoyunlu Türkmen Devletleri mülkiyetine tabi idi. Kerkük'ün kalabalık yerleşim merkezine dönüşümü ve tehlikeli konumlara gelmesinin nedenleri ise, dünyanın en zengin petrol yataklarından olan ve bu bölgenin üstündeki yayanın tam ortasındaki durumdur." ²¹

SELAHATTIN: Selahattin kentine, Kerkük şehrinden Tuz Hurmatu ve El-Beyyat köyleri idari olarak dahil edilmiştir. Şu anda Türkmenler, Tuz Hurmatu ve El-Beyyat köylerinde yaşamaktadırlar. ²²

TELAFER: Türkiye'de genelde ismi az duyulan, az bilinen Telafer, aslında Türkmenler için çok önemlidir. Telafer'in nüfusu neredeyse tamamen Türkmenlerden oluşur. 300.000 Türkmen'in yaşadığı Telafer, Musul iline aittir ve dünyanın en büyük ilçelerinden biridir. %92'si Türk olan ve 200'den fazla köyü

19 MISİROĞLU, Kadir, LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ?, Sebil Yayınları, 1992, 2. C, s. 200

20 KÖPRÜ Dergisi, IRAK TÜRKMEN İLLERİ (1-2), Sayı (3), 1. Yıl, 17.05.2007

21 age.

22 BİZİM İLLER Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 2, Eylül 2007, s. 28

bulunan Telafer, Musul'dan 70 km uzaklıktadır. Telafer'de, El-Beyat, Alabay, Seyitler, İlhanlılar, Muratlı, Şeyhler, Babalar, Çulaklar, Çelebiler gibi önemli Türkmen aşiretleri bulunmaktadır."²³

SAMARRA: Samarra Irak'ın kuzeyinde, Bağdat'a 125 km. bir şehir. Şehir 836 tarihinde Abbasi ordusundaki Türk birlikleri için kuruldu. 836'daki nüfusu 35.000 iken bugün 200 binin üzerindedir."²⁴

OSMANLI DÖNEMİNDE TÜRKMEN BÖLGELERİ

"Büyük Selçuklu Devleti'nden sonra, Osmanlı Devleti hâkimiyetine kadar geçen süre içinde Musul bölgesinde Irak Selçukluları, Zenginler, Erbil Atabeyliği, Karakoyunlu, Akkoyunlu ve Safeviler gibi birçok Türk Devleti kurulmuş ve bu devletlerin hâkimiyetleri döneminde de Türkmenistan'dan gelen Türkmenler sayesinde bölgedeki Türk nüfusu önemli ölçüde artmıştır."²⁵

"Yavuz Sultan Selim tarafından 1517 yılında Osmanlı ülkesine katılan Musul şehri, sahip olduğu durum itibarıyla gittikçe artan bir önem kazanmıştır. Kanuni Sultan Süleyman döneminde Musul eyalet haline getirilmiştir."²⁶

"Bu mühim zaferin kazanılmasında tamamen Sünnî olan ve gazada Yavuz Selim'in yanında yer alan Sünnî Kürt ve Türkmen aşiret beylerinin de büyük rolü vardı."²⁷

"Osmanlı hâkimiyeti ile birlikte Musul; Süleymaniye, Kerkük ve Musul sancaklarından meydana gelen bir vilâyetin merkezi oldu. 20. yüzyılın başlarında Musul vilâyetinin nüfusu 350.000 civarındaydı."²⁸

"Musul Petrolleri'nin ekserisi Sultan Hamid ahvadına aitti. Bunun sebebi Osmanlı toprakları dâhilinde herhangi bir yerde petrol zuhur ettiği zaman, ecnebi devletlerin; petrol sahasını şahsi mülkiyetleri haline getirmek maksadıyla, arazi sahiplerine fahiş meblağlar teklif edip buraları satın almalarından doğacak mahzuru bertaraf etmek için, Sultan Hamid'in; böyle yerleri şahsen satın alma cihetine gitmesidir. Filistin için de burasının Yahudilere intikalini önlemek maksadıyla aynı şekilde hareket ettiği malumdur."²⁹

23 Irak Türkmen Cephesi, www.turkmencephesi.org, Irak Türkmen Cephesi, "Nüfus Yapılanması", http://www.turkmencephesi.org/nufus_yapilanmasi.htm

24 <http://tr.wikipedia.org/wiki/Samarra> adresinden alındı.

25 KÖPRÜ Dergisi, İRAK TÜRKMEN İLLERİ (1-2), Sayı (3), 1. Yıl, 17.05.2007

26 age.

27 Prof. Dr. Akgündüz, Ahmed, Yavuz Sultan Selim ve Kürtler makalesi

28 Türk İstiklâl Harbi I; Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Genel Kurmay Yay., Ankara, 1962, s. 79

29 MISIROĞLU, Kadir, LOZAN ZAFER Mİ, HEZİMET Mİ?, Sebil Yayınları, 3. Baskı, 1992, 1. C., s.297

TÜRKMENLER VE LOZAN SÜRECİ

"I. Dünya Savaşından önce Musul bölgesi petroleri dolayısıyla, İngiltere, Fransa, Almanya ve hatta ABD arasında rekabet konusu olmuş, lakin 1916 Sykes-Picot (Seykıs-Piko)³⁰ anlaşması ile bu bölge Fransa'ya bırakılmıştı."³¹

"San Remo konferansı³² ile Irak'ın manda idaresi de İngiltere'nin eline teslim edilmiştir. Yalnız Musul petrolerinden bir kısım hisse Fransa'ya veriliyor ve Fransa, Musul'dan Akdeniz'e uzanacak pipe-line'in (boru hattı) Suriye topraklarından geçirilmesini kabul ediyordu."³³

"Doğudan batıya akan Türk topluluklarının yerleştikleri Musul bölgesinde Kürtler, Araplar, Süryaniler, Keldaniler, Yakubiler ve Ermeniler gibi çeşitli din ve milletlerden toplumlar yaşamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bugünkü sınırlarının büyük ölçüde belirlenmiş olduğu Lozan Konferansı görüşmeleri sırasında da Musul konusu uzun tartışmalara sahne olmuştur. Ancak bu konferans sonunda Musul'un statüsü ile ilgili kesin bir sonuç alınamadığından, konunun Lozan Konferansı'ndan sonraki bir tarihte sonuca bağlanması kararlaştırılmıştır."³⁴

"Lozan Konferansı sıralarında İngiliz heyeti "Türkmenler" olarak ifade etmişlerdir. Buna karşılık olarak Türk delegesi başkanı İsmet İnönü Türkmen ile Türk'ün eşanlamı oluğu ve Türkiye Türklerinin de Türkmen olduklarını savunmuştur.

1923 Lozan ve 1926 Ankara antlaşmalarında "Musul Türkleri" denilmiştir.

1959 yılında Abdülkerim Kasım'ın yönetimi ele geçirdikten sonra Irak'ta yaşayan Türklere "Türkmen" denilmeye başlamıştır."³⁵

30 Osmanlı topraklarının parçalanıp paylaşılmasını Rusya ile imzalamak için İngiliz ve Fransız Hükümetleri adına Mark Sykes (Mark Seykıs) ve General Picot (Pikot) Petrograd'a (Saint Petersburg) gitmişlerdir. Tarihte Sykes-Picot (Seykıs-Piko) Antlaşması diye anılan bu taksim antlaşması, 9 Mayıs 1916'da imzalanmıştır. 1917 devriminden sonra Rusya antlaşmadan vazgeçmiş, Lenin gizli olan bu anlaşmayı dünya kamuoyuna açıklamıştır.

31 Prof. Dr. ARMAOĞLU, Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1990, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1993 1. C, s. 322

32 I. Dünya Savaşından sonra, 18-26 Nisan 1920'de, Osmanlı topraklarının paylaşılması ve Osmanlı ile yapılacak olan Sevr Antlaşmasının şartlarını hazırlamak için, İtalya'nın San Remo şehrinde toplanan milletlerarası konferans idi.

33 Prof. Dr. ARMAOĞLU, Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1990, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1993 1. C, s. 201

34 KÖPRÜ Dergisi, IRAK TÜRKMEN İLLERİ (1-2), Sayı (3), 1. Yıl, 17.05.2007

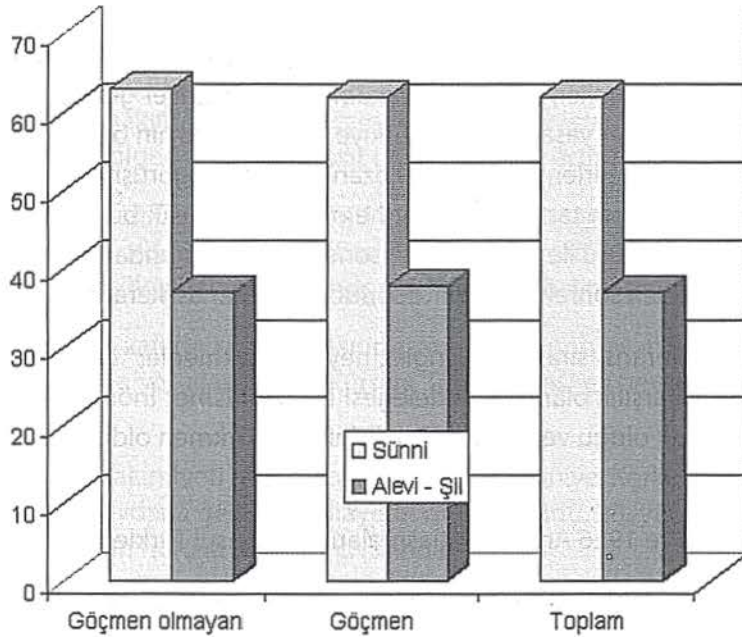
35 Saatçi, Suphi, Tarihten Günümüze Irak Türkmenleri, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2003, ISBN 975-437-455-4, s. 16.26

TÜRKMENLERİN BUGÜNKÜ DURUMU

"Türkmenlerin %99'nun anadili, Türkçenin bir lehçesi olan Türkmençe ve sadece %1'den azının anadili Arapça ve Kürtçedir."³⁶

"Irak nüfusunun dinsel dağılımının aksine, Türkmenler arasında çoğunluk Sünni'dir ve sadece üçte bir kadar Alevi veya Şii olduğu görülmüştür. (Şekil 3)."³⁷

"Türkmenler kendi nüfuslarının 2,5 ila 3 milyon arasında olduğunu ileri sürmektedir. Bu iddia bağımsız kuruluşlar tarafından da desteklenmektedir."³⁸

Şekil 3. Türkmenlerin inanış biçimi

Toplumların içtimai hayatı, siyasi yapısı, iktisadi vaziyeti, hukuki düzeni, eğitim seviyesi, tarihi kökleri ve medeniyet birikimleri onların dini inanışı ile yakından alakalıdır.

"Asr-ı saadet"ten sonraki asırlarda Müslümanlar zaman içinde yaşadıkları coğrafyada dini inanışı milli değerlerle birleştirmiş, gelenek, görenek, töre, örf, adet, anane gibi milli değerler din ile birleşerek ulviyet kazanmıştır.

36 Dr. İbrahim Sirkeci, Bristol Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, IRAK TÜRKMENLERİ VE TÜRKMENLERİN YURTDIŞINA GÖÇÜ/2005

37 age.

38 age.

"Bu döneme ait kültür ve medeniyet birikimi, Türklerin İslâm öncesi kültür değerleri ile İslâmî değerlerin yorumlanması sonucu meydana gelmiştir. Türklerin, Arap ve İranlılardan farklı olarak İslâm dinini sade bir şekilde algılayarak Allah korkusu yerine Allah sevgisini esas alan anlayışı benimsedikleri görülmektedir. Abbâsî halifelerine bu ölçüden hareketle tazim ve hürmette bulunmuşlardır."³⁹

SONUÇ

Yaklaşık 14 asır önce Irak'a savunma amaçlı yerleştirilen Türkmenler, aradan geçen süre içinde bölgede sadece milli varlıklarını değil, dini kimliklerini, bölgenin barış ve huzurunun sağlanmasını da temin etmişlerdir. Asırlar boyu bölgeye dini, ilmi, siyasi ve iktisadi alanda önemli hizmetleri olmuş, devlet ve beylikler kurmuştur, Anadolu'nun İslamlaşmasında önemli üs görevi görmüş olan Türkmenler, İslam dini yolunda büyük mücadeleler vermişlerdir. İslam Dini ve Hz. Muhammed'e olan sevgi ve sadakatleri, Türkmenlerin hayatında, kimliklerini oluşturmada, varlıklarını koruyup, sürdürmede 1300 yılı aşkın bir süredir temel esas olmuştur.

Hala bugün Türkmenlerin %99'nun anadili, Türkçenin bir lehçesi olan Türkmençe, Irak nüfusunun dinsel dağılımının aksine çoğunluk Sünnî olan Türkmenler"⁴⁰ aslında, 21. asırda da bölgede barış ve huzurun sağlanması, inkişaf ve kalkınmanın gerçekleşmesinde önemli güç olarak varlıklarını sürdürmektedir.

39 Dr. KOLBAŞI, Ahmet, "Irak ve Horasan Selçukluları Tarihi Adlı Eserde, Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Hakkında Verilen Bilgilerin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Deneme" adlı araştırması.

40 Dr. İbrahim Sirkeci, Bristol Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, IRAK TÜRKMENLERİ VE TÜRKMENLERİN YURTDIŞINA GÖÇÜ/2005